

RIVIEREN EN KANALEN TE GENT

In 1883 schreef Willem Rogghé in zijn Guide Historique et Topographique de la ville de Gand, dat de stad door zijn vaarten en kanalen verdeeld was in een veertigtal eilandjes, die door vijf en tachtig bruggen waren verbonden. Toch waren toen reeds een aantal vaartjes verdwenen. Het verkeer te water was en is nog altijd zeer belangrijk voor het economisch leven; in het verleden was de betekenis van de scheepvaart nog belangrijker, toen er geen auto's en spoorwegen bestonden en de wegen zeer slecht waren en bovendien onderworpen aan tolrechten voor de gebruikers. De ligging van Gent aan de samenvloeiing van Schelde en Leie was dan ook zeer gunstig voor de handel en nijverheid. Na de tweede wereldoorlog hebben we nog enkele waters zien verdwijnen : de Reep, de Waldam en Vogelenzang, de Schipgracht in het Oudburg, terwijl de Ringvaart werd aangelegd.

Waren de rivieren en vaarten voor de stad Gent zeer belangrijk, toch waren ze ook hinderlijk op twee gebieden. De stad beschikte over geen riolering en het afvalwater en een massa afvalproducten kwamen terecht in de Gentse waters, dit alle reglementen ten spijt. Trouwens nu nog worden enkele Gentse waters vervuild door afval. Kijk maar even aan het Gravensteen, waar telkens na een grondige reiniging door de stadsdiensten enkele weken later opnieuw flessen, dozen, valiezen, zetels en dies meer op het water drijven. Al de Gentse waters moesten dan ook regelmatig gebaggerd worden, wat met de technische middelen, waarover men vroeger beschikte, geen eenvoudige taak was, weinig opleverde en een massa geld kostte.

Toen de binnenschepen groter werden, moest men de oorspronkelijke stenen bruggen op de voornaamste vaarten vervangen door draaiende houten bruggen, wat natuurlijk hinderlijk was voor het verkeer. Uiteindelijk werd de verkeershinder, veroorzaakt voornamelijk door de

Recollettenbrug en de Vleeshuisbrug, die ook gebruikt werden door tramlijnen, onhoudbaar en werd de vaart op de Leie tussen de Ketelvest en de samenvloeiing met de Schelde verboden. Meteen verdwenen ook de brugwachters aan zes Gentse bruggen (Recollettenbr., Predikherenbr., Grasbrug, Vleeshuisbr., Zuivelbr. en Kromme Walbrug) alsook de kolenscheepjes, die gemeerd lagen op de Kraanlei. Door het opstellen van de Ringvaart is practisch alle verkeer op de Gentse binnenwateren verdwenen.

Voornameijk in de tweede helft van de negentiende eeuw werden talrijke waters gedempt.

Bij dit artikel publiceren we een hydrografische kaart van Gent opge maakt in 1862. De vraag, die we in dit artikel willen behandelen is : welk is de oorsprong van de rivieren en vaarten ? Vooreerst hebben we de natuurlijke waterlopen : de Schelde, de Leie, de Oude Schelde, alsook wel een aantal vaartjes in het noordelijk deel van de stad (op het plan : het linker bovendeel). Het grootst aantal waterlopen werd echter gegraven : sommige ter verdediging van de stad, andere om het verkeer te water te verbeteren. Voor de data steunen we op deze opgegeven op het plan; sommige auteurs geven andere data op, die enigzins verschillen. Belangstellende lezers willen we ook verwijzen naar de historische plattegrond van Gent gepubliceerd in Ghendtsche Tydinghen 4de jg. blz. 18. Elke waterloop zou natuurlijk aanleiding kunnen geven tot een afzonderlijke studie; we willen enkel in dit artikel een syntetisch beeld schetsen.

I. Gegraven waterlopen ter verdediging van de stad

- 807 : Plottersgracht : zeker gegraven om het Oudburg met het Gravensteen te verdedigen. De datum is zeker onjuist.
- 950 : Ottogracht : zie bemerking bij Fris : Histoire de Gand blz. 9.
- 12de eeuw : Houtlei (volgens het plan foutief 11de eeuw : zie Fris blz. 18)
- 1194 : Ketelvest (op het plan genaamd Haut Escaut) : ook dit jaartal is beslist foutief. De Ketelpoort is volgens Fris aangelegd vóór 1053, dus moest de Ketelvest reeds gegraven zijn. Datum is onbekend. (Fris blz. 13).
- 1254 : Schepenvijver : tussen de Oude Schelde en de Neder-Schelde. Vandaar de straatnaam Schepenvijverstraat tussen de Brabantdam en de Van der Doncktdoorgang. Deze waterloop werd overwelfd bij de aanleg van het Arteveldeplan. Aan de verbinding tussen de Schepenvijver en de Schelde lag een brug : de Koepoortbrug. Van daar de naam Koepoortkaai (zie Fris blz. 32).

- 1234 : omheiningsgrachten van het Groot Begijnhof. (datum niet nauwkeurig; zie Fris blz. 31)
- 1290 : Kleine Schelde : tussen de Oude Schelde en de Schelde op de hoogte van de scheiding tussen de Lange Violettenstraat en de Brusselsepoortstraat. (was gelegen naast het huis Lange Violettenstraat 178). Hier was een tijd een poort de Vijfwindgatenpoort, vandaar de straatnaam Vijfwindgatenstraat.
- 1484 : Er wordt een zijarm van de Lieve gegraven van af de Lieve tot aan het Tolhuis en zo in verbinding met het Meerhemkanaal. In 1489 zal er de vesting Rabot worden gebouwd, volgens Fris als monument ter herinnering van de overwinning van Gent tijdens de belegering, gedurende veertig dagen door de troepen van keizer Frederik III, vader van Maximiliaan van Oostenrijk, in 1488. (Fris blz. 145)

Nu komen een reeks stadsgrachten, volgens het hydrografisch plan :

- 1571 : van Rabot naar Tolhuis
- 1574 : van Sint-Lievenspoort naar Keizerpoort
- 1577 : Nieuwe Wandeling
- 1578 : van Nieuwe Wandeling tot aan de Leie aan de Kortrijkse poort. Zeker is, dat al deze grachten werden verbeterd tijdens deze periode en dit als verdedigingswerken van de stad tegen de komst van de Spaanse troepen. Volgens Fris bestonden reeds een aantal van deze grachten in de 14de eeuw. (zie Fris blz. 32)

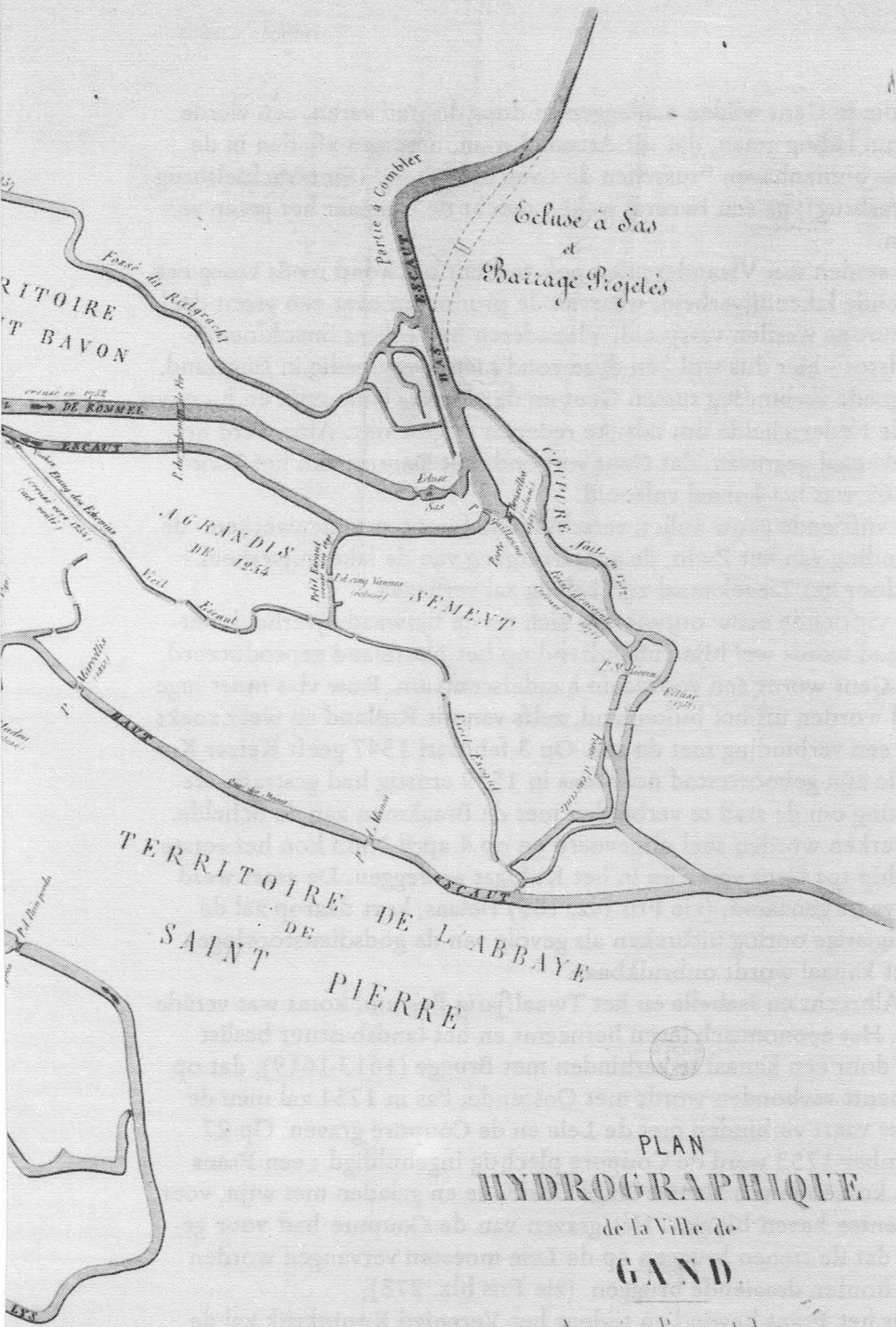
Nu volgen nog enkele gegraven waterlopen, die niet gegraven werden ter verdediging van de stad - die tijd is in 1749 voorbij als de Franse bezetter Gent verlaat na de vrede van Aken tussen Lodewijk XV en Maria Theresia - en ook geen werkelijk economisch doel hebben. Wel waren ze nuttig om het overtollig water sneller te laten wegvloeien.

- 1752 : tweede verbinding tussen de Opperschelde en de Nederschelde, langs Sint-Lievenspoort en Keizerpoort (was niet bevaarbaar)
- 1752 : graven van de Rommel of de Visserij.

Al de waterlopen aan de rand van de stad dienden ook als afsluiting van het intra-muros; bij het invoeren van koopwaren binnen het intra-muros moesten stadsrechten betaald worden. Om de afsluiting te volledigen werd in 1828 de Rietgracht verlengd vanaf ongeveer de Dampoort tot aan de Sassepoort.

II. De tweede reeks waterlopen werden gegraven om de scheepvaart te bevorderen.

Dank zij zijn gunstige ligging aan de samenvloeiing van Schelde en Leie had Gent zeer vroeg het stapelrecht weten te verwerven, waarbij sche-

PLAN
 HYDROGRAPHIQUE
 de la Ville de
GAND.

Annexé au Rapport du
 Collège des Bourgmestre et Echevins
 du Octobre 1862.

pen, die in Gent wilden aanleggen of door de stad varen, een vierde van hun lading graan, dat uit Artesië kwam, moesten afladen in de Gentse binnenhaven "tusschen de twee bruggen" (Sint-Michielsbrug en Grasbrug); na een tweetal weken mocht de eigenaar het graan verkopen.

In de steden van Vlaanderen en ook te Gent ontstond reeds vroeg een bloeiende lakennijverheid, waarvan de producten over een groot deel van Europa werden verspreid. Vlaanderen had echter onvoldoende grondstof - hier dus wol - en deze vond men overvloedig in Engeland. Een goede verbinding tussen Gent en de zee was belangrijk en hiervoor was de Nederschelde om talrijke redenen ongeschikt. Alzo werd het Lievekanaal gegraven, dat Gent verbond met Damme aan het Zwin. In 1269 was het kanaal voltooid.

In de vijftiende eeuw zullen verschillende factoren samenwerken - de verzanding van het Zwin, de achteruitgang van de lakennijverheid - waardoor het Lievekanaal zijn belang zal verliezen.

In de vijftiende eeuw ontwikkelt zich nu de lijnwaadnijverheid; het lijnwaad wordt wel bijna uitsluitend op het platteland geproduceerd, maar Gent wordt een voornaam handelscentrum. Ruw vlas moet ingevoerd worden uit het buitenland, zelfs van uit Rusland en weer zoekt Gent een verbinding met de zee. Op 3 februari 1547 geeft Keizer Karel, die zijn geboortestad nochtans in 1539 ernstig had gestraft - de toelating om de stad te verbinden met de Braakman aan de Schelde. De werken worden snel uitgevoerd en op 4 april 1563 kon het eerste zeeschip tot Gent varen en in het Kuipgat aanleggen. De vaart werd Sassevaart genaamd. (zie Fris blz. 185) Helaas, kort daarop zal de tachtigjarige oorlog uitbreken als gevolg van de godsdienstoorlogen en het kanaal wordt onbruikbaar.

Met Albrecht en Isabella en het Twaalfjarig Bestand komt wat verademing. Het economisch leven herneemt en het landsbestuur beslist Gent door een kanaal te verbinden met Brugge (1613-1619), dat op zijn beurt verbonden wordt met Oostende. Pas in 1751 zal men de Brugse vaart verbinden met de Leie en de Coupure graven. Op 27 december 1753 werd de Coupure plechtig ingehuldigd : een Frans schip komende van Nantes langs Oostende en geladen met wijn, voer de Gentse haven binnen. Het graven van de Coupure had voor gevolg, dat de stenen bruggen op de Leie moesten vervangen worden door houten draaiende bruggen. (zie Fris blz. 275).

Onder het Frans bewind en tijdens het Verenigd Koninkrijk zal de nijverheid te Gent zich snel ontwikkelen (katoennijverheid, metaalnijverheid). Er is behoefte aan een goede verbinding met de zee. De een-

voudigste oplossing is het graven van het kanaal van Terneuzen. Begonnen in 1825 werd het kanaal ingehuldigd op 18 november 1827. Door dit kanaal wordt de afstand Gent - zee over Antwerpen van 170 km. herleid tot 55 km.

In 1828 wordt het Dok gegraven en verbonden met de Schelde. (achter de Dampoortstraat).

Tot hier een vlugge schets van de geschiedenis van de Gentse waterlopen tot 1860. Intussen was de Oude Schelde door de aanleg van het station in 1837 op sommige plaatsen overwelfd.

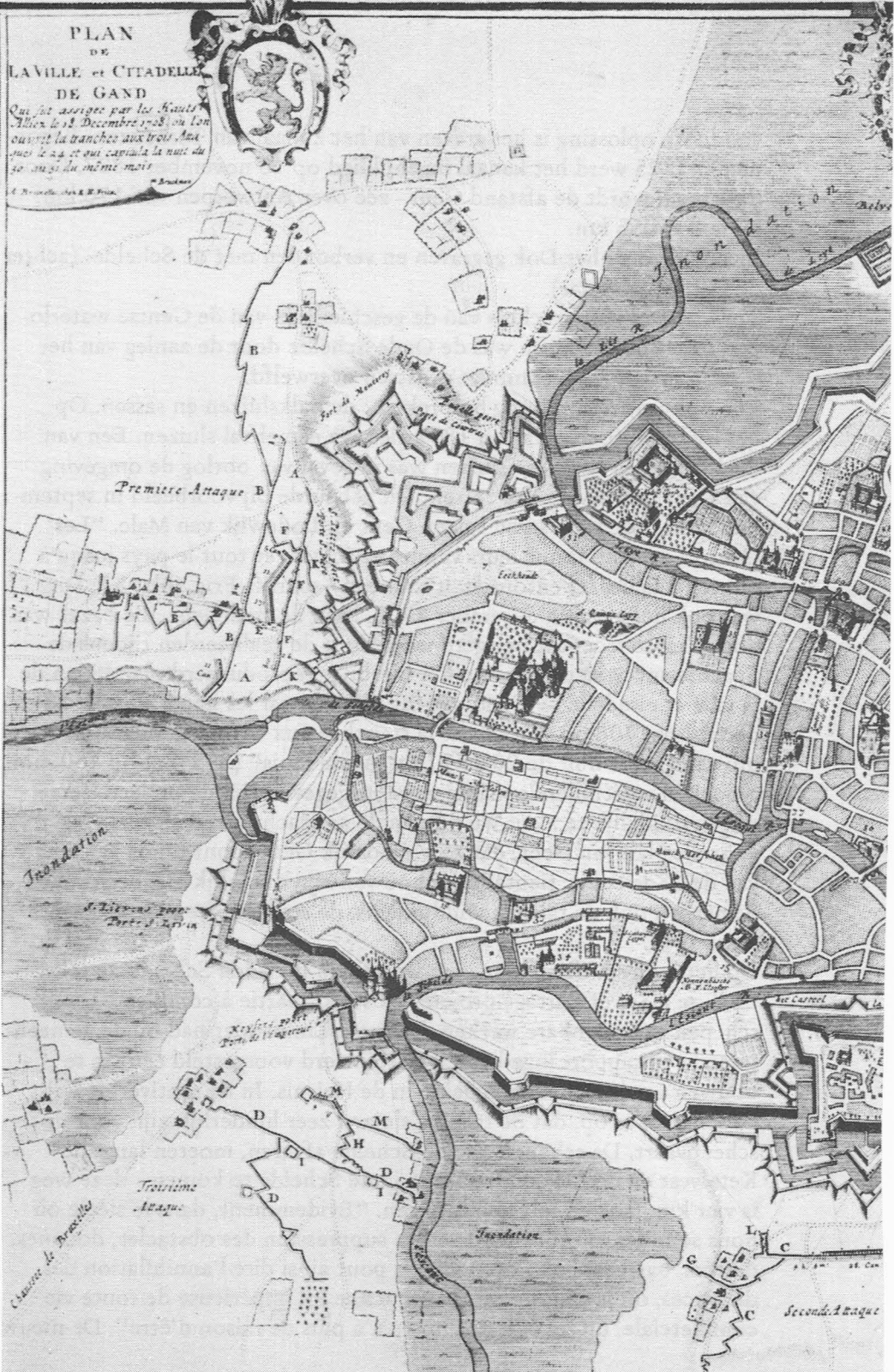
Een punt moeten we nog bespreken : de balksluizen en sassen. Op het hydrografisch plan van 1862 zien we een elftal sluizen. Een van de doeleinden van deze sluizen was in geval van oorlog de omgeving van Gent onder water te zetten. Dit gebeurde bij voorbeeld in september 1380 tijdens de strijd tussen Gent en Lodewijk van Male. "Les Gantois avaiant fermé leurs vannes et écluses et tout le pays jusqu'à plusieurs lieues à l'entour était sous eau" schrijft Fris. (blz. 83) Dit was ook het geval in december 1708, toen de stad Gent, die bezet was door Franse troepen, belegerd werd door de geallieerden tijdens de Spaanse successieoorlog. Op het hierbij gereproduceerd plan "Plan de la ville et citadelle de Gand qui fut assiégée par les hauts alliés le 18 décembre 1708 où l'on ouvrit la tranchée aux trois attaques le 24 et qui capitula la nuit de 20 au 31 du même mois" (595 mm op 460 mm groot) en verschillende malen werd uitgegeven zijn de onderwaterzettingen duidelijk te zien. We durven de aandacht van de lezers vragen voor dit plan van Gent, dat zeer duidelijk Gent toont bij de aanvang van de 18de eeuw; tientallen gebouwen zijn duidelijk afgebeeld. We bemerken ook de talrijke windmolens, de stadspoorten, de kloosters en abdijen.

Op het hydrografisch plan zien we aan de Beneden-Schelde de tekst "Ecluse à Sas et Barrage projetés" alsook "partie à combler". De schepen van openbare werken de Maere-Limnander had bij de gemeenteraad een rapport ingediend, waarbij werd voorgesteld een sas te bouwen op de Beneden-Schelde in de Heirnis. In de motivering wijst de schepen er op, dat de talrijke sluizen zeer hinderlijk zijn voor de scheepvaart. De schepen, die de Schelde afvaren, moeten langs de Ketelvest en de Leie om zo terug in de Schelde te komen : deze weg is vier km. lang en telt tien bruggen. "Evidemment, dans le siècle où nous sommes, où tout tend vers la suppression des obstacles, douanes, octrois, barrières, où l'on poursuit pour ainsi dire l'annihilation des distances, où la célérité est devenue une loi impérieuse de toute vie commerciale, un tel état de choses n'a plus de raison d'être". De nieuwe

PLAN
DE
LA VILLE et CITADELLE
DE GAND

Qui fut assiégé par les Français
Alliés le 28 Décembre 1708, ou l'on
ouvrit la tranchée aux trois Heures
du jour le 22 et qui capitula la nuit du
30 au 31 du même mois

A. B. N. de la Ville. A. B. C. D. E. F. G. H. I. J. K. L. M. N. O. P. Q. R. S. T. U. V. W. X. Y. Z. AA. AB. AC. AD. AE. AF. AG. AH. AI. AJ. AK. AL. AM. AN. AO. AP. AQ. AR. AS. AT. AU. AV. AW. AX. AY. AZ. BA. BB. BC. BD. BE. BF. BG. BH. BI. BJ. BK. BL. BM. BN. BO. BP. BQ. BR. BS. BT. BU. BV. BW. BX. BY. BZ. CA. CB. CC. CD. CE. CF. CG. CH. CI. CJ. CK. CL. CM. CN. CO. CP. CQ. CR. CS. CT. CU. CV. CW. CX. CY. CZ. DA. DB. DC. DD. DE. DF. DG. DH. DI. DJ. DK. DL. DM. DN. DO. DP. DQ. DR. DS. DT. DU. DV. DW. DX. DY. DZ. EA. EB. EC. ED. EE. EF. EG. EH. EI. EJ. EK. EL. EM. EN. EO. EP. EQ. ER. ES. ET. EU. EV. EW. EX. EY. EZ. FA. FB. FC. FD. FE. FF. FG. FH. FI. FJ. FK. FL. FM. FN. FO. FP. FQ. FR. FS. FT. FU. FV. FW. FX. FY. FZ. GA. GB. GC. GD. GE. GF. GG. GH. GI. GJ. GK. GL. GM. GN. GO. GP. GQ. GR. GS. GT. GU. GV. GW. GX. GY. GZ. HA. HB. HC. HD. HE. HF. HG. HH. HI. HJ. HK. HL. HM. HN. HO. HP. HQ. HR. HS. HT. HU. HV. HW. HX. HY. HZ. IA. IB. IC. ID. IE. IF. IG. IH. II. IJ. IK. IL. IM. IN. IO. IP. IQ. IR. IS. IT. IU. IV. IW. IX. IY. IZ. JA. JB. JC. JD. JE. JF. JG. JH. JI. JJ. JK. JL. JM. JN. JO. JP. JQ. JR. JS. JT. JU. JV. JW. JX. JY. JZ. KA. KB. KC. KD. KE. KF. KG. KH. KI. KJ. KL. KM. KN. KO. KP. KQ. KR. KS. KT. KU. KV. KW. KX. KY. KZ. LA. LB. LC. LD. LE. LF. LG. LH. LI. LJ. LK. LL. LM. LN. LO. LP. LQ. LR. LS. LT. LU. LV. LW. LX. LY. LZ. MA. MB. MC. MD. ME. MF. MG. MH. MI. MJ. MK. ML. MM. MN. MO. MP. MQ. MR. MS. MT. MU. MV. MW. MX. MY. MZ. NA. NB. NC. ND. NE. NF. NG. NH. NI. NJ. NK. NL. NM. NO. NP. NQ. NR. NS. NT. NU. NV. NW. NX. NY. NZ. OA. OB. OC. OD. OE. OF. OG. OH. OI. OJ. OK. OL. OM. ON. OO. OP. OQ. OR. OS. OT. OU. OV. OW. OX. OY. OZ. PA. PB. PC. PD. PE. PF. PG. PH. PI. PJ. PK. PL. PM. PN. PO. PP. PQ. PR. PS. PT. PU. PV. PW. PX. PY. PZ. QA. QB. QC. QD. QE. QF. QG. QH. QI. QJ. QK. QL. QM. QN. QO. QP. QQ. QR. QS. QT. QU. QV. QW. QX. QY. QZ. RA. RB. RC. RD. RE. RF. RG. RH. RI. RJ. RK. RL. RM. RN. RO. RP. RQ. RR. RS. RT. RU. RV. RW. RX. RY. RZ. SA. SB. SC. SD. SE. SF. SG. SH. SI. SJ. SK. SL. SM. SN. SO. SP. SQ. SR. SS. ST. SU. SV. SW. SX. SY. SZ. TA. TB. TC. TD. TE. TF. TG. TH. TI. TJ. TK. TL. TM. TN. TO. TP. TQ. TR. TS. TU. TV. TW. TX. TY. TZ. UA. UB. UC. UD. UE. UF. UG. UH. UI. UJ. UK. UL. UM. UN. UO. UP. UQ. UR. US. UT. UY. UZ. VA. VB. VC. VD. VE. VF. VG. VH. VI. VJ. VK. VL. VM. VN. VO. VP. VQ. VR. VS. VT. VU. VV. VW. VX. VY. VZ. WA. WB. WC. WD. WE. WF. WG. WH. WI. WJ. WK. WL. WM. WN. WO. WP. WQ. WR. WS. WT. WU. WV. WW. WX. WY. WZ. XA. XB. XC. XD. XE. XF. XG. XH. XI. XJ. XK. XL. XM. XN. XO. XP. XQ. XR. XS. XT. XU. XV. XW. XX. XY. XZ. YA. YB. YC. YD. YE. YF. YG. YH. YI. YJ. YK. YL. YM. YN. YO. YP. YQ. YR. YS. YT. YU. YV. YW. YX. YY. YZ. ZA. ZB. ZC. ZD. ZE. ZF. ZG. ZH. ZI. ZJ. ZK. ZL. ZM. ZN. ZO. ZP. ZQ. ZR. ZS. ZT. ZU. ZV. ZW. ZX. ZY. ZZ.

1. S. Laurent Kerk	2. S. Michael Kerk	3. S. Nicolaas Kerk	4. S. Jacobus Kerk	5. S. Petrus Kerk	6. S. Martinus Kerk	7. S. Salvator Kerk	8. S. Agatha Kerk	9. S. Catharina Kerk	10. S. Barbara Kerk	11. S. Ursula Kerk	12. S. Elizabeth Kerk	13. S. Margaret Kerk	14. S. Anne Kerk	15. S. Mary Kerk	16. S. John Kerk	17. S. Peter Kerk	18. S. Paul Kerk	19. S. Andrew Kerk	20. S. Thomas Kerk	21. S. James Kerk	22. S. Philip Kerk	23. S. Nicholas Kerk	24. S. Martin Kerk	25. S. Isidore Kerk	26. S. Ildephonsus Kerk	27. S. Leodegund Kerk	28. S. Agatha Kerk	29. S. Ursula Kerk	30. S. Elizabeth Kerk	31. S. Margaret Kerk	32. S. Anne Kerk	33. S. Mary Kerk	34. S. John Kerk	35. S. Peter Kerk	36. S. Paul Kerk	37. S. Andrew Kerk	38. S. Thomas Kerk	39. S. James Kerk	40. S. Philip Kerk	41. S. Nicholas Kerk	42. S. Martin Kerk	43. S. Isidore Kerk	44. S. Ildephonsus Kerk	45. S. Leodegund Kerk	46. S. Agatha Kerk	47. S. Ursula Kerk	48. S. Elizabeth Kerk	49. S. Margaret Kerk	50. S. Anne Kerk	51. S. Mary Kerk	52. S. John Kerk	53. S. Peter Kerk	54. S. Paul Kerk	55. S. Andrew Kerk	56. S. Thomas Kerk	57. S. James Kerk	58. S. Philip Kerk	59. S. Nicholas Kerk	60. S. Martin Kerk	61. S. Isidore Kerk	62. S. Ildephonsus Kerk	63. S. Leodegund Kerk	64. S. Agatha Kerk	65. S. Ursula Kerk	66. S. Elizabeth Kerk	67. S. Margaret Kerk	68. S. Anne Kerk	69. S. Mary Kerk	70. S. John Kerk	71. S. Peter Kerk	72. S. Paul Kerk	73. S. Andrew Kerk	74. S. Thomas Kerk	75. S. James Kerk	76. S. Philip Kerk	77. S. Nicholas Kerk	78. S. Martin Kerk	79. S. Isidore Kerk	80. S. Ildephonsus Kerk	81. S. Leodegund Kerk	82. S. Agatha Kerk	83. S. Ursula Kerk	84. S. Elizabeth Kerk	85. S. Margaret Kerk	86. S. Anne Kerk	87. S. Mary Kerk	88. S. John Kerk	89. S. Peter Kerk	90. S. Paul Kerk	91. S. Andrew Kerk	92. S. Thomas Kerk	93. S. James Kerk	94. S. Philip Kerk	95. S. Nicholas Kerk	96. S. Martin Kerk	97. S. Isidore Kerk	98. S. Ildephonsus Kerk	99. S. Leodegund Kerk	100. S. Agatha Kerk
--------------------	--------------------	---------------------	--------------------	-------------------	---------------------	---------------------	-------------------	----------------------	---------------------	--------------------	-----------------------	----------------------	------------------	------------------	------------------	-------------------	------------------	--------------------	--------------------	-------------------	--------------------	----------------------	--------------------	---------------------	-------------------------	-----------------------	--------------------	--------------------	-----------------------	----------------------	------------------	------------------	------------------	-------------------	------------------	--------------------	--------------------	-------------------	--------------------	----------------------	--------------------	---------------------	-------------------------	-----------------------	--------------------	--------------------	-----------------------	----------------------	------------------	------------------	------------------	-------------------	------------------	--------------------	--------------------	-------------------	--------------------	----------------------	--------------------	---------------------	-------------------------	-----------------------	--------------------	--------------------	-----------------------	----------------------	------------------	------------------	------------------	-------------------	------------------	--------------------	--------------------	-------------------	--------------------	----------------------	--------------------	---------------------	-------------------------	-----------------------	--------------------	--------------------	-----------------------	----------------------	------------------	------------------	------------------	-------------------	------------------	--------------------	--------------------	-------------------	--------------------	----------------------	--------------------	---------------------	-------------------------	-----------------------	---------------------

Rensselaerswyck

- A. Attaque des Ouvrages à la Porte des Parcs commencée le 29 Décembre et continuée jusqu'à la nuit du 30 au 31 de l'An 1708
- B. Les deux Ouvrages de la Franche aux la Parallele tirés la nuit du 29 au 30 du même mois
- C. Les deux Ouvrages de la Franche et la Parallele de l'Attaque de vant la Citadelle achevés la nuit du 29 au 30
- D. Ouverture de la fausse Attaque à la Porte de l'Empereur avec la Parallele trois la même nuit
- E. Les deux également poussés à la première Attaque la même nuit
- F. Travaux faits à la première Attaque la nuit du 26 au 27
- G. Travaux poussés la même nuit à la seconde et troisième Attaque on commença aussi cette même nuit avec deux premières Attaques les Batteries à Canons et à Mortiers
- I. Deux Redoutes achevés la nuit du 27 au 28 à la troisième Attaque
- K. L. M. Travaux poussés aux trois Attaques la nuit du 28 au 29 et 30. On mit aussi pendant ce temps les Batteries en état. Ce qui obligea l'Ennemy de battre la chamade.

A. Bruegel des C. N. Peint.

19 Cappel	29 Meyken huyt hays	39 Praven Nigg	49 Yash mere	59 s. braven brayge	69 Nieu brayge	79 Walpoort
20 h. hact Cappel	30 Praven of Noyck hays	40 Stade hays	50 Stuyfcken	60 Resolicten brayge	70 Wanaers brayge	80 Ketselpoort
21 hays	31 Middelius Noyck hays	41 Belfort	51 Graeplyct	61 Kaygat	71 Joris brayge	81 S. Jacobs en S. Jan
22 Cappel	32 Taash hays of Noyck hays	42 Cooren mere	52 Preadkhorre brayge	62 Nouten brayge	72 Karmeliten brayge	82 Satteren hays
23 hays	33 Jan hays of Noyck hays	43 Verkeat mere	53 S. Michiels brayge	63 Slayrel brayge	73 Macromelien brayge	83 Tas brayge
24 hays	34 Draven caitel	44 Boezwa mere	54 Gers brayge	64 Wancmaers brayge	74 Wyfants brayge	

sluis zal een aantal bestaande sluizen overbodig maken. Een ander gevolg zal zijn de verdwijning van de watermolen aan de Brabantdam. Het verplaatsen van de sluis van de Braemgaten naar de Heirnis heeft nog een ander gevolg : tot nu lieten de getijden zich voelen tot aan de Braemsluis. Alzo kwam de Schelde aan de wijk Nieuwbrug in de zomer soms droog te liggen. Het is dan ook niet verwonderlijk, dat deze wijk in 1854 een vierde van de cholera-gevallen telde en in 1859 zelfs een derde van het aantal gevallen.

“L’insalubrité du quartier dont il s’agit (Pont Neuf) s’explique encore par le voisinage du Bas-Escaut, cours d’eau sujet aux alternatives du flux et du reflux et dont les conditions sont telles qu’en été son lit est très-souvent à sec. Les égouts nombreux qui y aboutissent et qui doivent y charrier les eaux ménagères et autres produits, constituent pendant la saison des chaleurs, des foyers d’émanations malsaines, qui de tout temps ont fait de ce quartier un objet de dégoût et de répulsion générale.”

Het rapport van schepen de Maere-Limnander werd goedgekeurd in de gemeenteraad op 28 maart 1863. Het verslag drukt enkel een wens uit, want het bouwen van een nieuwe sluis moet uitgevoerd worden door het Ministerie van Openbare Werken. Het was natuurlijk de bedoeling, dat na het bouwen van de sluis, de schepen die de Schelde zouden afvaren, niet meer zouden gebruik maken van de Ketelvest en de Leie maar langs de Reep doorvaren. Het bouwen van de sluis heeft heel wat jaren op zich laten wachten. Ook aan deze weg waren wel bezwaren (nog drie bruggen) zodat later de stadsgracht tussen de Sint-Lievenspoort en de Keizerpoort werd uitgegraven en zo een korte rechtstreekse verbinding tot stand kwam tussen de Bovenschelde en de beneden-Schelde.

M. VAN GENT

FELIX DE VIGNE

Felix de Vigne werd geboren te Gent op 16 maart 1806. Hij was eerst in de leer bij zijn vader Ignatius de Vigne (1767-1840), die een decoratieschilder was. Daarna werkte hij onder de leiding van Jozef Paelinck te Brussel.

Felix de Vigne legde zich voornamelijk toe op het portret en het historisch genre. We zijn trouwens in de tijd van het romantisme. (H.